

Innst. S. nr. 58

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:104 (2007–2008)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Leif Helge Kongshaug, Gunnar Kvasheim og Vera Lysklætt om å utarbeide en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag med en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen og Ingrid Skårmo, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvasheim, er vel kjent med at Norge har et særlig ansvar for å sikre en bærekraftig forvaltning av villaksen, noe som det er bred politisk oppslutning om.

Komiteen viser til Regjeringens politikk for vern av villaksen som ble nedfelt i St.prp. nr. 32 (2006–2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling

av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder og Innst. S. nr 183 (2006–2007) til denne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, mener at proposisjonen og innstillingen inneholder alle relevante utfordringer innen lakseforvaltningen, og at det nå er viktig å løse de trusselfaktorene som der er nevnt, og som i stor grad er de samme som i representantforslaget.

Komiteen ser klart at det er en utfordring å få til en god samordning av forvaltningen av villaksen. Foruten Miljøverndepartementet, som har et hovedansvar, har også Kyst- og fiskeridepartementet og Olje- og energidepartementet særlige virkemidler. Som statsråden skriver i sitt svarbrev til komiteen datert 13. juni 2008, vedlagt, så er dette arbeidet krevende og det forutsetter innsats fra alle involverte parter.

Komiteen har tidligere gjennom Innst. S. nr. 183 (2006–2007) bedt om en utredning angående konsesjoner for sjølaksefiske. Som en del av arbeidet med nye reguleringer i sjølaksefisket for 2009 varsler Regjeringen at dette arbeidet vil bli gjort.

Komiteen har for øvrig merket seg statsrådets svar, og de vurderinger som det der blir redegjort for, og har merket seg at Regjeringen vil sørge for at Stortinget på en hensiktsmessig måte blir holdt orientert om fremdriften i arbeidet med å sikre den norske laksen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg satsinga på villaksen gjennom statsbudsjettet for 2009, som er en direkte oppfølging av de vedtak Stortinget gjorde i forbindelse med arbeidet med St.prp. nr. 32 (2006–2007) og Innst. S nr. 183 (2006–2007).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre merker seg at statsråden i sitt svarbrev til energi- og miljøkomiteen mener at det pr. i dag ikke er behov for en ny handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske laksen. Bakgrunnen for statsrådets svar er at han mener St.prp. nr. 32 (2006–2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder har lagt grunnlaget for en fremtidsrettet og helhetlig lakseforvaltning.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre støtter de tiltakene som er beskrevet i proposisjonen og innstillingen, men tiltakene som er beskrevet, er ikke blitt fulgt tilstrekkelig opp slik Stortinget ønsket. Statsråden sier selv at det er et krevende arbeid å følge opp tiltakene, og at oppfølgingen forutsetter innsats og samhandling mellom alle involverte myndigheter. Det disse medlemmer savner en helhetlig satsing, som er koordinert og som faktisk fører til at man får en forvaltning av den nordatlantiske laksen som ikke medfører en svekkelse av bestanden, men en styrking.

Komiteen er kjent med årets strenge regler i laksefisket, og vil peke på at det også i årene fremover vil være nødvendig med strenge laksereguleringer i både vassdrag og sjø, noe som vil bidra til å bygge opp laksebestandene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre peker på at ingen andre land har større ansvar og forpliktelser når det gjelder nordatlantisk villaks enn Norge. Derfor understreker disse medlemmer at vi må vise vilje og evne til å handle for å bevare villaksen. Ansvaret og årsaken til at villaksbestanden står i fare er fordelt på flere sektorer, derfor må samarbeidet innenfor lakseforvaltningen styrkes og tiltakene favne bredt.

Disse medlemmer peker på at forsuring, vassdragsregulering, parasitten gyrodactylus salaris, rømt oppdrettsfisk, fortsatt fiske på truede bestander i tillegg til generelt overfiske, er hovedårsakene til at nedgangen i antall villaks er så stor at bestanden står i fare for å bli utryddet. Disse medlemmer viser til at de viktigste tiltakene myndighetene har gjennomført for å bevare villaksen har vært kalking av vassdrag mot forsuring, kjemisk behandling av vassdrag for å bekjempe gyrodactylus salaris og opprettelse av en genbank, opprettelse av laksefjorder og laksevassdrag. I tillegg har myndighetene pålagt oppdrettsnæringen krav for å hindre sykdomsspredning og rømming av oppdrettslaks.

Komiteen peker på at norske lakseelver en gang i tiden hadde mer enn 440 genetisk ulike laksestammer, men at en tredjedel av disse enten er tapt, truet eller svært sårbare.

Komiteen viser til at norsk villaks er truet av en lang rekke faktorer, herunder gyrodactylus salaris, forsuring, kraftutbygging, genetisk innblanding av rømt oppdrettslaks og noen steder store konsentrasjoner av lakselus. Komiteen peker på at Innst. S. nr. 183 (2006–2007) omhandler alle disse utfordringene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det foreligger også en lang rekke tiltaks- og handlingsplaner tilknyttet de forskjellige utfordringene, herunder "Handlingsplan for bekjempelse av Gyrodactylus Salaris", Rømmingskommisjonen for Akvakultur (RKA) er i arbeid, kalkingsprosjektene står i kø, Fiskeridirektoratet utreder nye og forhåpentligvis strengere krav til bekjempelse av lakselus og en lang rekke lakseførende vassdrag er vernet mot kraftutbygging, enten igjennom "Samlet plan for vern av vassdrag" eller som nasjonale lakseelver.

Disse medlemmer er ikke bekymret for at antallet planer og tiltak for bevaring av villaksen er for lavt, men er mer bekymret for at bevilgningsnivået tilknyttet de forskjellige planene ikke er tilfredsstillende.

Disse medlemmer beklager at heller ikke årets budsjettforslag fra Regjeringen ivaretar en fullfinansiering av den såkalte "idealløsningen" omtalt i "Handlingsplan for bekjempelse av Gyrodactylus Salaris". Disse medlemmer vil også peke på behovet for en evaluering av de tiltak som er iverksatt.

Disse medlemmer forutsetter at den dialogen og det samarbeidet statsråden ber om i sitt svarbrev til komiteen, også innebærer at Stortinget blir holdt orientert om kostnader og måloppnåelse ved de løpende prosjekter tilknyttet vern av villaksen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Kristelig Folkeparti, vil peke på at når det gjennomføres konsesjonsrevisjoner i eksisterende vannkraftverk i lakseførende vassdrag, bør det stilles krav om minstevannføring som er tilpasset laks i forskjellige livsstadier. Samtidig bør krav om tekniske installasjoner for mulighet til tapping av overflatevann i hvert enkelt tilfelle, vurderes innført. All ny vannkraftutbygging i lakseførende vassdrag bør også stilles overfor krav om mulighet for å kunne tappe overflatevann, uavhengig av reservoarets fyllingsgrad.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre peker på at

situasjonen for den nordatlantiske villaksen er bekymringsverdig, og disse medlemmer mener en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksstammen må på plass dersom en skal klare å stanse den negative utviklingen. Disse medlemmer mener en handlingsplan bør inneholde følgende momenter:

- En tiltaksplan for hvordan oppdrettsnæringen kan samordne og styrke avlusingstiltak, i tillegg til økte bevilgninger til forskning på lakselus.
- Et regelverk for å redusere uttaket av gyteklar laks i elvene.
- Innføre stans i kroggarnfiske, og sørge for at sjøfiske av laks reduseres.
- I løpet av 2008 bør det foreligge en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp arbeidet med rømming, særlig gjennom rømmingskommisjonens arbeid, samt støtte forskningsprosjekter som kan redusere konsekvensen av rømminger av anadrom laksefisk.
- I løpet av 2008 bør det foreligge en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp den såkalte "idealplanen" for bekjempelse av gyrodactylus salaris frem mot 2010.
- I prosessene med revisjon av konsesjonsvilkår for kraftverk må det stilles krav om innføring av minstevannføring i lakseførende vassdrag, og krav om bygging av omløpsventiler i kraftverkene og muligheter for å gå fra bunntapping til tapping av overflatevann i kraftmagasinene.
- Starte arbeidet med å legge til rette for at oppdrettsfisk på sikt skal opprinnelsesmerkes.
- Regjeringen bes om å ta initiativ til en felles forvaltningsplan for villaks mellom norske og utenlandske myndigheter i grenseelver.

Disse medlemmer slutter seg på denne bakgrunn til representantforslaget i Dokument nr. 8:104 (2007–2008).

Disse medlemmer vil bemerke at langvarig intern uenighet mellom Fiskeri- og kystdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Miljøverndepartementet førte til at man ikke kom fram til enighet om nye retningslinjer for sjølaksefisket før mai 2008, knapt en måned før det ordinære laksefiske skulle starte. Dette viser at samhandlingen også internt i en regjering, på et område hvor man skulle tro det var stor enighet slik statsrådets brev til komiteen hentyder, er vanskelig å gjennomføre.

Disse medlemmer tror landets fylkesmenn, departementene og DN har gode hensikter, men så langt kan det se ut til at denne måten å forvalte den nordatlantiske villaksen på ikke har vært vellykket. Derfor er det viktig at Regjeringen styrker sitt arbeid

med å øke samhandlingen mellom alle involverte myndigheter.

Disse medlemmer er glad for at det er en bred politisk enighet om at man vil bevare den nordatlantiske villaksen, men er skuffet over at man ikke vil forplikte seg ytterligere til å gjennomføre tiltak som kan føre til å styrke bestanden. Det er mange gode tiltak som er satt i verk og som skal settes i verk, men dessverre er tiltakene lite samkjørte. Man vet at forsuring, vassdragsregulering, parasitten gyrodactylus salaris, rømt oppdrettsfisk, lakselus og overfiske er hovedårsakene til nedgangen i villaksbestandene i Norge.

Ansvar for og årsaken til at villaksbestanden står i fare er fordelt på flere sektorer, disse medlemmer vil derfor påpeke at samarbeidet innenfor lakseforvaltningen må styrkes og tiltakene favne bredt.

Disse medlemmer er klar over at størrelsen på fiskebestander er syklisk, også den nordatlantiske laksebestanden, og at man fra år til år kan ha store variasjoner i mengde fisket laks. Det utelukker likevel ikke det faktum at 45 av totalt 450 laksebestander i Norge er tapt, og at 81 laksebestander står i fare for å bli utryddet mens 13 bestander har fått status som sårbar.

Disse medlemmer er fornøyd med at man i år satte begrensninger på sjølaksefisket, og at fylkesmennene har satt begrensninger på hvor mye laks man kan ta opp i elvene. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har innhentet rapporter om årets laksesesong fra fylkenes miljøvernmyndigheter. Fra de fleste landsdeler rapporteres det om bedre oppgang av laks i elvene enn i fjor. Oppgangen av storlaks er spesielt god, og dette sees i lys av at uttaket av storlaks i sjøen er redusert etter innskjerping av fisketiden i sjøfisket. DN påpeker også i samme rapport at innsiget av mellomlaks og smålaks er svak de fleste steder fra Sør-Trøndelag og sørover, mens innsiget er litt bedre fra Nord-Trøndelag og nordover.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre har merket seg at innskjerpelsene i sjøfisket førte til protester fra sjølaksefiskerne, som følte seg urettferdig behandlet i forhold til elveeierne. Noen av argumentene som har kommet fra sjølaksefiskerne er at det finnes liten eller ingen regulering av elvefisket. Selv om det er satt begrensninger i enkelte elver på 2 fanget fisk i døgnet, så er det liten regulert kontroll over uttaket av laks i elvene. Å kontrollere fisket i sjøen er mye lettere, og på denne bakgrunn hevder sjølaksefiskerne at de blir urettmessig straffet ved at det blir innført et strengere regime for å fiske i sjø enn i elva. Disse medlemmer mener at man også i elvene bør innføre en form for kontroll over hvor mye fisk som blir tatt, og ber

Regjeringen utarbeide et kontrollverktøy for hvor mye laks som blir tatt i elvene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til høringen energi- og miljøkomiteen gjennomførte 4. november 2008 og 6. november 2008 i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet, hvor flere av høringsinstansene tok til orde for at Regjeringens satsing på villaks er for svak. Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL) og Norske Lakseelver mente man bør øke midlene til bekjempelse av parasitten gyrodactylus salaris, og FHL ga uttrykk for at ... "enstemmige merknader fra komiteen og vedtak fattet av Stortinget ikke blir fulgt opp".

Disse medlemmer viser også til brev fra Norges Jeger- og fiskerforbund (NJFF), sendt Stortingets energi- og miljøkomité 10. november 2008, hvor de påpeker behovet for en samordning av forvaltningen av villaks. NJFF mener det fragmenterte forvaltningsansvaret har vist seg å være en betydelig utfordring når det gjelder å samordne nødvendige tiltak og sikre en helhetlig forvaltning av villaksen.

Disse medlemmer mener det gjenstår mye arbeid for å styrke de gjenværende bestandene av nordatlantisk villaks i Norge, og skal vi klare det, er det nødvendig at man samordner og styrker tiltakene.

Disse medlemmer vil vise til handlingsplanen som forslagsstillerne har fremmet, og mener det er et stort behov for en helhetlig handlingsplan som samordner tiltak, slik at man får en helhetlig forvalt-

ning av villaksen. Disse medlemmer mener handlingsplanen bør inneholde tiltakene beskrevet i forslaget.

Disse medlemmer tar opp forslaget fremsatt i Dokument nr. 8:104 (2007–2008).

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:104 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Leif Helge Kongshaug, Gunnar Kvasheim og Vera Lysklætt om å utarbeide en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen – vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. november 2008

Gunnar Kvasheim

ordfører

Torny Pedersen

leder

Vedlegg**Energi- og miljøkomiteen har mottatt følgende brev fra Miljøverndepartementet v/statsråden, datert 13. juni 2008****Vedrørende representantforslag nr. 8: 104 (2007-2008)**

Jeg viser til Dokument nr. 8:104 (2007-2008) fra stortingsrepresentantene Leif Helge Kongshaug, Gunnar Kvassheim og Vera Lysklætt om utarbeiding av en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske laksen.

Regjeringens politikk for vern av laksen er senest nedfelt i St.prp. nr. 32 (2006-2007) *Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder*. Stortinget ga sist vår bred tilslutning til denne proposisjonen, jf. Innst. S. nr 183 (2006-2007).

Proposisjonen og innstillingen omhandler alle relevante utfordringer innen lakseforvaltningen, herunder vern av leveområder, tiltak knyttet til fiskeoppdrett, bekjempelse av lakseparasitten *Gyrodactylus*

salaris og reguleringer i fisket. Jeg mener at vi gjennom dette har lagt grunnlaget for en fremtidsrettet og helhetlig lakseforvaltning, og at det pr. i dag ikke er behov for en ny handlingsplan.

Regjeringen legger stor vekt på å løse de store utfordringene som er belyst i Dokument nr. 8:104. Arbeidet er krevende og forutsetter innsats og samhandling mellom alle involverte myndigheter. Bred politisk oppslutning er en forutsetning for å lykkes, og det har derfor stor betydning å få bekreftet den brede enigheten om et høyt ambisjonsnivå for det videre arbeidet.

Jeg vil for øvrig sørge for at Stortinget på en hensiktsmessig måte blir holdt orientert om fremdriften i arbeidet med å sikre den norske laksen.

